

ժամանակի մասին նորագոյն ուսումնասիրութեանց համաձայն հնդեւրոպական լեզուն խոսող մայր ազգութիւնը սկիզբէն իբր բնակավայր ունեցած է Փոքր Ասիան ամբողջ և Արևելեան հարաւային եւրոպան^(*), բացի Յունաստանէն, որով դարձեալ կ'եղբակացութիւն չէ Հայերը Փոքր Ասիական բնիկ ազգ մը եղած են քան թէ եւրոպայէն եկածը գաղթական ջեղ մը:

Եւրոպայի որևիցէ մէկ կողմը, հինէն, հայերէնի նմանող լեզուի մը հետքեր գրանուած չեն, և պէտք էր ըլլար իթէ այդ տեղի նախկին ժողովուրդներէն մէկուն կամ միւսին մասը, գաղթած ըլլար Հայաստան. իսկ Հայաստանի մէջ Հիթիթեան, Հարեան և այլ արձանագրութիւններու լեզուին — որոնց մեծ մասը գեոկարելի չէ եղած կարգաւ — հայերէնի չը նմանելէն և հայերէնով չբացատրուելէն, որոշ չի կրնար տրամաբանօրէն եզրակացուիլ թէ Հայերը անոնց սերունդէն չեն և Հայ ազգը այդ ազգերէն տարբեր ազգ մ'է: Զի օրինակ Եգիպտոսի խալիւներուն լեզուն գրեթէ բնաւ չի նմանիր Փարաւոնեան մեհենադրոշմներու լեզուին, ուրեմն պէտք է վճռենք թէ խալիւները հին Փարաւոնեան եգիպտացեաց յաջորդները, սերունդը չեն:

ԳՐ. ՄԱՄՈՒՐ ՅԱԹԻՄԻ

(Շարունակելի)

(*) St'eu, Universal History of the World. II. Հայեր. Language by John Fraser LL. D. F. Boas, Handbook of American Languages, 2 Հայեր, 1911-1922. L. E. de O'Leary, Comparative Grammar of Semitic Languages, 1923. Henry Sweet, the History of Language, 1900.

ԵՐԱԺՅԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԵՐԳԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

ԻՐ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԶԵՒԵՐԸ

Ք.

Սկզբնական այս շրջանի (Ա. դար) մասին մեր տեղեկութիւնները հատուկօրէն և անորոշ. վասնզի քրիստոնէութեան հին մատենագիրներն ու պատահական հեթանոս ականատեսները, որոնք հաւանաբար երամիշտներ չէին, մատենագիտական ունեւ մանրամասնութիւն չեն հաղորդեր մեզի: Միտքերը գրադեցնող աւելի էական հարցեր գոյութիւն ունէին, ու տարբեր էր նաև ժամանակի ոգին: Քրիստոնեայ իմաստասէրները պարտ էին պաշտպանել եկեղեցւոյ վարդապետութիւնները հեթանոսներու և նորադանդ մոլորութեանց դէմ, և այդպիսի ժամանակ մը ո՛չ ոք կը մտածէր գեո իր նկարագիրը չառած երաժշտութեան մը վերլուծումովը հետաքրքրուիլ:

Նոր պաշտամունքը իր կարեքներուն համար Յոյներէն և Հրեաներէն կ'օգտագործէր երաժշտական այն ձևերը զորս կը նկատէր պատշաճ և որոնք հաւանաբար կ'որդեգրուէին ամէնքէն:

Ինթանիոյ քրիստոնեաները, այն տեսնելը կրտսերն Պլինիոս իր պաշտօնական տեղեկագրութիւնը կը յղէր առ Տրալիանոս կայսր (չուրջ 112), կարեւոր տեղ տուած էին երգին իրենց պաշտամունքին կամ ժամապաշտութեան մէջ: Անոնք կը համախմբուէին որոշեալ օր մը, լուսադէմէն առաջ, և «օրհնութիւն կ'երգէին Բըրիստոսի իբր Աստուծոյ մը»:

Յիրաւի, գիշերային պաշտամունքը սկիզբն իսկ է քրիստոնէական ժամապաշտութեան, ինչպէս ցոյց կուտայ Պլինիոսի այս յիշատակութիւնը: Սակայն անոնց երգերէն գոնէ մի քանին կարելի՞ է արդեօք նոյնացնել մեր այսօրուան ունեցածներուն հետ: — Եթէ Պլինիոսի այդ տեղեկութեան կցենք նաև Արիստիդէսի Զատագովոսեան մէկ վկայութիւնը, միւսէն քառորդ դար մը միայն վերջ, կը մղուինք խորհիլ «Փառք ի բարձունս»ի մասին. «ամէն առաւօտ,

ԽՈՐՀՈՒԳԻ ԵՒ ԽՈՍԹ

Այս կեանքին մեջ պիտի և անկեղծ առաջ պարկէշը փնտռել, անմիջապէս յետոյ օգտակարը, որովհետեւ այս երկուքը անբաժան են իրարմէ: Երբ նոյն իսկ օգտակարը միացած չի գտնուած խորունկ իմաստախորքեան մը հետ, դիտուած է որ միակ առաջինութիւնը քաւական է եղած երջանիկ ապրելու համար: